

Lægeplanter i museumshaven

Museumsgartner Lisa Rasmussen fortæller i denne artikel om et par af havens kendte planter.

I april måned begynder de tidligste af havens over 300 lægeplanter at blomstre. I juli kulminerer blomsterfloret, men sommeren igennem kan man gå en tur i haven og nikke genkendende til såkaldte ukrudtsplanter, vilde planter, grøntsager og haveblomster. De har alle det tilfælles, at de har en fortid som lægeplanter. Det gælder f.eks. den vildtvoksende plante, Prikbladet Perikon (*Hypericum perforatum*) og haveplanten, Akeleje (*Aquilegia vulgaris*).

Prikbladet Perikon

Denne plante er en almindelig, flerårig plante, der vokser på tørre områder og står med sine små gule blomster fra juni til september. I 1500-tallet var den en meget værdsat lægeplante, som desuden havde en "kraft", der kunne holde onde væsner og djævelskab på afstand.

Hvis man klemmer hårdt om en blomsterknop med to fingre, kan man presse en purpurfarvet væske ud. Det er et harpiks-

lignende bitterstof, der kun er opløseligt i alkohol. Denne spiritusopløsning blev først og fremmest brugt som sårlægende middel, men også som middel mod forkølelse, mavepine, malaria, gigt og epilepsi.

På grund af den purpurrøde farve, der bliver mere rødbrun ved lagring, sagde man, at planten havde vokset der, hvor Johannes Døberen blev halshugget. Planten havde opsuget hans blod og var derfor ekstra virkningsfuld. Perikons gamle navne knytter sig også til denne legende. Den er tidligere blevet kaldt Blodurt, Johannesurt og Sankt Hans Urt.

Nu har Perikon igen fået betydning som lægeplante, men til noget helt andet. Et perikonbaseret produkt kan købes som håndkøbsmedicin mod nedtrykthed og let depression. Som nydelsesmiddel har kryddersnaps med Perikon bevaret sin popularitet. Dertil bruges blomsterknopperne, lige inden de springer ud.

Akeleje

Akeleje er en populær prydblante på grund af de smukke, nikkende blå eller røde blomster.

Bredbladet perikon. (Foto: Lisa Rasmussen)

Akeleje. (Foto: Lisa Rasmussen)

I 1500-tallet blev den dyrket som lægeplante, og den er nævnt i flere af den tids urtebøger som en ædel urt, der bruges af de lærde læger, både indvortes og udvortes.

Roden kogt i vin skulle være en fortræffelig drik, der kunne hele indre kvæstelser, helbrede vattersot, gulsot, tarmvrid og kolde syge. Omslag med saften af akelejerod og urt kunne rense og læge sår og bylder

samt fordrive hovedpine og ørepine. Saften dryppet i øjnene var et middel mod blindhed (Smid, 1546).

I folkemedicinen blev den op gennem tiden brugt mod fistler, hududslæt, gulsot og skørbug, men mistede efterhånden status som lægeplante. I dag har den ingen betydning. Akeleje indeholder blåsyre. *lr*

Matematik i Danmark 1500-1700

Matematikens vilkår i Danmark mellem 1500 og 1700 belyses af adjunkt Malene Marie Bak i en ny bog, som Steno Museets Venner netop har udgivet.

“Rent fagligt udviklede matematikken i Europa sig meget i perioden 1500-1700. Fra at være en kopi af den gamle græske og arabiske matematik udviklede matematikken sig til en selvstændig disciplin, hvor man opfandt nye grene og samtidig delvist brød med de græske traditioner.

I bogen redegøres der for, hvordan de nye tiltag kom til Danmark, og i hvilket omfang danske matematikere selv bidrog, blandt andet ved at sammenligne to af datidens dygtigste matematikere Georg Mohr og Rasmus Bartholin. Der redegøres også for undervisningssystemet, herunder forskellige typer skoler, undervisningen og lærerne.”

Sådan skriver adjunkt Malene Marie Bak i forordet til bogen, hvor hun præsenterer datidens matematikere – eller bedre: de mennesker, som dyrkede faget – gennem deres faglige interesser, ansættelsesforhold og korte skildringer af deres livsforløb. Hun beskriver ligeledes de forskellige typer mate-

matiske lærebøger og viser flere eksempler fra dem.

Bogen er boggave til medlemmerne af Steno Museets Venner i 2004, men kan i øvrigt købes ved henvendelse til Steno Museet. *kes*

Matematik i Danmark 1500-1700

Malene Marie Bak

Steno Museets Venner

Malene Marie Bak, *Matematik i Danmark 1500-1700*, 52 sider, 55 kr.